

СКЛАДНІСТЬ В РОБОТІ З АНГЛОМОВНИМИ ТЕХНІЧНИМИ ТЕКСТАМИ ЧЕРЕЗ НЕОДНОЗНАЧНІСТЬ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ

Юлія Сергіївна Мосіна, викладач

**Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту ім. академіка В. Лазаряна**

Анотація. В статті обговорюються проблеми перекладу технічних термінів з англійської українською мовою. Наведено приклади полісемії в термінології і багатоваріантність перекладу одного й того ж терміну в різних галузях науки. Розглянуто умови, необхідні для вибору коректного еквіваленту.

Ключові слова: технічний термін, багатоваріантний переклад, умови правильного перекладу терміна.

DIFFICULTY IN WORK WITH ENGLISH TECHNICAL TEXTS BECAUSE OF TERMS TRANSLATION DISAMBIGUATE

Mosina Yulia, instructor

**Dnipropetrovsk National University of Railway Transport named after
academician V.Lazarian**

Abstract. The paper discusses a problem of technical terms translation from English into Ukrainian. Examples of multiple meanings in terminology and multichoice of the same term translation in different branches of science are reported. Conditions required for choosing the correct equivalent are considered.

Key words: technical terms, multichoice translation, conditions of appropriate translation of a term.

СЛОЖНОСТЬ В РАБОТЕ С АНГЛОЯЗЫЧНЫМИ ТЕХНИЧЕСКИМИ ТЕКСТАМИ ИЗ-ЗА НЕОДНОЗНАЧНОСТИ ПЕРЕВОДА ТЕРМИНОВ

Юлия Сергеевна Мосина, преподаватель

**Днепропетровский национальный университет железнодорожного
транспорта им. академика В.Лазаряна**

Аннотация. В статье обсуждается проблема перевода технических терминов с английского на украинский язык. Приведены примеры полисемии в терминологии и многовариантность перевода одного и того же термина в разных отраслях науки. Рассмотрены условия, необходимые для выбора корректного эквивалента.

Ключевые слова: технический термин, многовариантный перевод, условия правильного перевода термина.

На сьогоднішній день проблема адекватного перекладу технічних текстів надзвичай важлива, адже від цього залежить не лише коректна робота машин (як при перекладі інструкцій), але й безпека людей на виробництві.

При роботі з науково-технічним англійським текстом особливе значення надається перекладу не лише загальнонаукових, але і вузькопрофільних технічних термінів [1, с. 36], адже значна кількість помилок трапляється саме при перекладі наукової лексики, зокрема, це можуть бути як помилки при неправильному перекладі термінів, так і випадки помилкового трактування термінологічних словосполучень. Метою цієї статті є огляд головних проблем у перекладі технічних термінів і способів їх вирішення.

Однією з розповсюджених помилок є переклад технічних термінів словам загальної лексики, як, наприклад, *rails* – *тех. рейки, заг. перила*; *plate* – *тех. гальванічне покриття, заг. тарілка*; *cow-calf* – *тех. різновид дизельного локомотива, заг. теличка*; *diamond* – *тех. сердечник (хрестовини стрілочного переводу), заг. діамант*; *driver* – *тех. пусковий пристрій, заг. водій*.

Інша складність полягає в тому, що в різних галузях науки один й той самий термін може перекладатися по-різному. Далі наведено кілька прикладів, які ілюструють, наскільки правильний переклад залежить від контексту: *drag* – *тертя (в машинобудуванні), перенесення даних (в інформації), гальмівний черевик (залізничний термін)*; *gauge* – *ширина колії (залізн.), датчик (інф.), вимірювальний пристрій (будівництво)*; *hunting* – *перерегулювання (інф.), коливання (тех.), блукання (стрілки приладу) (тех.)*; *knuckle* – *кулак автоточеплення (залізн.), зміна кута нахилу (гірничий термін), ланка шарніра (теплотехніка)*.

Для того, щоб вірно зрозуміти технічний текст, потрібно добре знати предмет і пов'язану з ним англійську термінологію. Крім того, для правильної передачі змісту тексту потрібно знати відповідну українську термінологію і добре володіти українською літературною мовою [6, с. 448]. Переклад за допомогою словника знайомих однозначних термінів не

викликає труднощів, але у випадках багатоваріантного перекладу, приклади якого наведені у попередньому абзаці, свідомий вибір терміну може ґрунтуватися лише на знаннях певного рівня у відповідній галузі. До того ж, треба враховувати стилістичні відмінності між англійським і українським технічним текстом.

Головні труднощі перекладу термінів полягають у жорстких вимогах однозначності і установці онтологічного змісту поняття. До того ж, додаються також складності, що зумовлені лінгвокультурними відмінностями мов [7, с. 496]. Поняття частково є відображенням національної культури і в різних мовах суттєво відрізняються. Отже, при перекладі потрібно враховувати національні особливості носіїв мови, з якої перекладається текст, так само, як і особливості реципієнтів [7, с. 497]. Наприклад, в розмовній англійській мові «лампа накаливання» перекладатиметься як «*bulb*», в той час як в технічних текстах зазвичай вживається «*lamp*»; «*battery*» у мові повсякденного спілкування позначає «батарейка», а в технічному тексті перекладатиметься як «*аккумулятор*» або «*сукупність батарей*».

Для точної передачі складу поняття перекладач повинен мати повний обсяг інформації стосовно авторства тексту, його джерела, часу складання, враховувати можливість небажаних асоціацій, які перекладений текст може викликати у реципієнта. Переклад потребує співставлення мовних культур на семантичному, лексичному, стилістичному і граматичному рівнях.

Багатоваріантність відповідностей англійських термінів спостерігається у випадках, коли термін має різні значення, які передаються різними українськими еквівалентами, і в тих випадках, коли для передачі одного значення терміну можуть використовуватися декілька різних термінів, вибір яких обумовлений контекстом. Хоча деякі вчені заперечують можливість виникнення полісемії в термінології, проте більшість науковців визнають її існування.

Дослідження в галузі термінології підтверджують той факт, що термін функціонує в мові подібно до слова, яке може змінюватися, розширювати чи звужувати своє значення, мати нові значення. Але, на відміну від слова, умовою існування терміна є його однозначність у певній мовній ситуації [4, с. 142-145].

Більшість таких термінів – однослівні терміни: *wheel* (колесо), *yard* (сортувальна гірка), *keeper* (контрбукса), *junction* (стик доріг) і т.д. Але також є багато складених термінів, що можуть позначати цілком різні поняття чи предмети:

car – ж.д. вагон;

flat car – вагон-платформа;

box car – критий товарний вагон;

tank car – вагон-цистерна.

Багато однослівних термінів або спочатку були загальноновживаними, або зараз мають значення, що виникло на основі загальноновживаного: *driver* – 1. водій, 2. двигун. В деяких випадках причиною багатозначності є походження термінів від багатозначних загальноновживаних слів. Наприклад, *capacity* (місткість), що при перекладі текстів залізничної тематики може перекладатися як: 1. пропускна спроможність, 2. електроємність, 3. потужність, 4. вантажомісткість і т. д. Тобто, семантика цього англійського терміну дуже широка, і ми при перекладі використовуємо різні терміни української мови для правильної передачі написаного.

Все вищесказане дає можливість говорити про те, що для правильного перекладу технічного тексту не достатньо самого лише словника, потрібні такі складові, як певні знання в галузі, до якої відноситься текст, що перекладається, та лексико-семантичне і лінгвокультурне розуміння цього тексту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Корбут О. Г. До проблеми труднощів перекладу технічних термінів у студентів машинобудівних спеціальностей / О. Г. Корбут // *Advanced education : зб. наук. пр.* – 2014. – Вип. 1. – С. 36-41.
2. Гринев-Гриневич С. В. Введение в терминоведение / С. В. Гринев-Гриневич. – М.: Московский лицей, 1993. – 309 с.
3. Довбыш О. В. Английская финансовая терминология и проблемы ее перевода на русский язык (на материале годовых финансовых отчетов зарубежных компаний): Дисс... канд. філол. наук. – М, 2003.
4. Коновалова Е.А. Деривационный потенциал и парадигматические отношения современной русской экономической терминологии: Дисс. ...канд. филол. наук. - М, 1998.
5. Лейчик В. М., Шеллов С. Д. Лингвистические проблемы терминологии и научно-технический перевод / Серия «Теория и практика научно-технического перевода»: Обзор информации. Вып. 18. Часть II. М.: Всесоюзный центр переводов научно-технической информации и документации, 1990. – 80 с.
6. Мендыбаева Л.Б. Лингвистические Особенности Технического Текста / Л.Б. Мендыбаева // *Естественно-гуманитарные науки и их роль в реализации программы индустриально-инновационного развития республики Казахстан: Межд. науч.-практ. конференция.* – Алматы: КазНТУ, 2009. – С. 448-451
7. Стежко Ю. Г. Лингвокультурный и социокультурный аспекты проблемы перевода терминов // *Молодой ученый.* — 2013. — №7. — С. 496-501.
8. Столярская Е.В. Особенности перевода терминов в научно-технической литературе / Е.В.Столярская. – К.: Національний Гірничий Університет, 2007. – 256 с.